MEMO
Aan: Simone Wijnands & Jan Bos
Betreft: reactie op verzoek raadsvergadering 18 april jl. over het onderzoek bij archeologische waarde(n) in het vergunningenproces
Door: C. Post (VLO)
Datum: 16 juli 2024
Bijlage: -

Aanleiding
In de raadsvergadering van 18 april 2024 heeft de gemeenteraad verzocht om informatie te verstrekken inzake het proces rondom de aangescherpte procedures die in geval van vergunningverlening worden gevolgd en waardoor er nadrukkelijk gekeken wordt naar de archeologische waarde op een bepaald perceel.

Aangescherpte procedure
In het geval van vergunningverlening op percelen met archeologische waarde(s), is sprake van diverse recente ontwikkelingen. Te onderscheiden in drie kwesties:

1. Voorlichting
2. Nieuw beleid
3. Bouwmelding

Hieronder wordt een toelichting gegeven op genoemde drie kwesties waarin sprake is van recente ontwikkelingen.

1. Voorlichting
De vergunningverleners, toezichthouders en handhavers van team VLO (Vergunningen Leefomgeving) en TNH (Toezicht en Handhaving) zijn in een bijeenkomst nader geïnformeerd over het toetsingskader in het geval van archeologische waarde(n). In de week van 10 juni heeft een werksessie plaatsgevonden. Er werd een presentatie gehouden door archeoloog Luuk van der Weide en beleidsadviseur Henk Arends was ook aanwezig.

De werksessie heeft gezorgd voor een opfrissing van de geldende regels in het geval van archeologische waarde(n). Na afloop van de werksessie is de presentatie aan de aanwezigen verstrekt. Er zijn procedures en werkinstructies in voorbereiding om te verzekeren dat de informatie uit de werksessie de betrokken teams bereikt. Als aanvulling is het de bedoeling dat er nog een werksessie plaatsvindt voor andere teams zoals ECO (Economie), VGZ (Vastgoed en Grondzaken) en POR (Projecten Openbare Ruime). De informatie is namelijk ook voor deze teams noodzakelijk en relevant.

2. Nieuw beleid
Op dit moment zijn de regels over archeologie vastgelegd in verschillende planregels die onderdeel uitmaken van het tijdelijk deel van het Omgevingsplan. Zoals het facetbestemmingsplan Emmen, Archeologie. Dit facetbestemmingsplan is in 2022 vastgesteld op basis van de Beleidsnota Archeologie 2018 met bijbehorende beleidsadvieskaart (Beleidsnota). Het facetbestemmingsplan heeft er voor gezorgd dat de regels uit de Beleidsnota over de archeologische waarden en verwachtingen in het gehele grondgebied van de gemeente eenduidig planologisch zijn geregeld.

Er wordt gewerkt aan nieuw beleid over archeologie. In de eerder genoemde werksessie is input voor dit nieuwe beleid gevraagd en zijn de eerste contouren van het nieuwe beleid met de aanwezigen besproken. Beleid moet aansluiten bij de ruimtelijke regels. Voor het nieuwe beleid is de verhouding met het tijdelijk deel van het Omgevingsplan en het nog vast te stellen Omgevingsplan daarom van belang. Zolang er nog geen Omgevingsplan is vastgesteld is nieuw beleid mogelijk op basis van het tijdelijk deel van het Omgevingsplan. Er kan ook worden gekozen om nieuwe beleidsregels mee te nemen bij de inwerkingtreding van het Omgevingsplan. Dit is een afweging die bij het opstellen van het beleid wordt meegenomen, althans bij de vaststelling van het Omgevingsplan.

Eén van de voornemens voor het nieuwe beleid over archeologie is om een (meer) actieve rol aan (bouw)toezicht te geven. De haalbaarheid van dit voornemen wordt momenteel onderzocht. De rol van actief toezicht bij het nieuwe beleid is tijdens de werksessie besproken en hierover is nadere input gevraagd van de aanwezigen.

3. Bouwmelding

In ruimtelijk vergunning vrije gevallen kan men verplicht zijn om een bouwmelding te doen waarbij het bouwplan wordt getoetst door een kwaliteitsborger.[i] In de gemeente Emmen worden initiatiefnemers in dit kader ook gewezen op de regels over archeologie voor graafwerkzaamheden binnen archeologisch waardevol gebied. Daarnaast kan iedereen via het portaal op Omgevingswet | Gemeente Emmen de aangewezen bijzondere omstandigheden per gebied bekijken. De archeologische waardenkaart is ook in dit portaal opgenomen.

Er is een meldplicht op grond van de Wet Kwaliteitsborging van het bouwen (Wkb) als het initiatief valt onder de gevolgklasse 1 in de zin van de Wkb. In een dergelijk geval moet de initiatiefnemer een kwaliteitsborger inschakelen. Het onderzoek van de kwaliteitsborger maakt deel uit van de bouwmelding en wordt gebaseerd op de bijzondere lokale omstandigheden (BLO's).

Vanuit juridisch oogpunt kan archeologie geen onderdeel zijn van de BLO's. Dit komt omdat BLO's alleen kunnen gaan om lokale risico's die ervoor kunnen zorgen dat niet wordt voldaan aan de bouwtechnische regels van het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl). Archeologie valt daar niet onder. De gemeente heeft er voor gekozen om graafwerkzaamheden binnen archeologisch waardevol gebied ook bij de BLO's te vermelden. Juridisch gezien heeft dit geen extra waarborgen, maar initiatiefnemers worden daarmee wel gewezen op de archeologische regels. Indien de graafwerkzaamheden binnen archeologisch waardevol gebied worden meegenomen in het onderzoek van de kwaliteitsborger dan raakt de vergunningverlener ook al op voorhand met deze informatie bekend.

Conclusie

Er zijn ontwikkelingen gaande om vergunningverlening op percelen met archeologische waarden aan te scherpen. Vergunningverleners, toezicht en handhaving zijn extra geïnformeerd over de geldende regels. Daarnaast wordt binnenkort een aanvullende werksessie georganiseerd, wordt er gewerkt aan nieuwe beleid en worden initiatiefnemers bij bouwmeldingen ook gewezen op de regels over graafwerkzaamheden binnen archeologisch waardevol gebied.

[i] Artikel 2.17 en 2.19 lid 2 Bbl